

A „szerződés” interdiszciplináris megközelítésben

Fókuszban: Közjog/Alkotmányjog

Sulyok Márton - Alkotmányjogi Tanszék

*Az MTA SZAB Jogi Szakbizottsága Gazdasági Jogi
Munkabizottságának rendezvénye*

Szeged, 2011. december 1.

Fókuszban: Közjog/Alkotmányjog

1. *„Szerződéses” elméletek*
2. *Nemzeti önmeghatározás és államcélok, mint kötelezettségvállalások*
3. *EU és nemzetközi szerződések szerepe az Alkotmányban és az Alaptörvényben*
4. *Érdekesség, új világ(t)rend? - „Government by Contract” és a „contractual governance”*

Szerződéses elméletek: népszuverenitás és társadalmi szerződés

- **Alávetéses szerződés – Hobbes** (szuverenitás az uralkodóé mindenek felett)
- **Megegyezéses szerződés, megosztott hatalomgyakorlás – *king in parliament* – Locke** (népszuverenitás – hatalom eredete a nép, van pl. ellenállási jog)
- **Társadalmi szerződés – Rousseau** (joglemondás az uralom gyakorlásáért, cserébe „állampolgári jogok” garanciái, népszuverenitás abszolút – közvetlen demokrácia)

Nemzeti önmeghatározás (Alk.)

- Preambulum: „szociális **piacgazdaságot** megvalósító jogállam” -> államcél, mint kötelezettségvállalás a nemzeti önmeghatározás keretében
- AB szerint a „piacgazdaság” kitétel **értelmezése** és ennek következményei:
  - I. 13/1990 (VI. 18.) ABH: „*a szerződési szabadság a piacgazdaság egyik lényegi eleme.*”

Nemzeti önmeghatározás (Alk.) II.

2. 32/1991 (VI. 6.) ABH: Az állam különféle korlátokat szab a megállapodásoknak és meghatározza a szerződések tartalmát, a szerződések „közjogiasodnak”. A szerződési szabadság közérdekű korlátozása megjelenik, tipikus területe pl. fogyasztóvédelem
3. 61/1993 (XI.29) ABH: szerződési szabadság nem alkotmányos alapjog, bár önálló alkotmányos jog, **Alk. által védett, de garanciái a polgári jogban** kerülnek megalkotásra.

Nemzeti önmeghatározás (Alaptv.)

- Hitvallás: „**szerződés** a múlt, a jelen és a jövő magyarjai között” – kapcsolódik a nemzetfogalom értelmezéséhez
- Hitvallás és Alapvetés, R cikk: „**történeti alkotmányunk vívmányaival** összhangban kell értelmezni” – AB szerepe – pl. a **szerződések** a történeti alkotmányban vívmányok??

Vérszerződés (85 I), Pragmatica Sanctio (1723)

Szerződési formák megjelenése

- ÁSZ – ellenjegyzzi a ktsgv. hitelfelvételeihez szükséges **szerződéseket.** (Alk.)
- Munkavállalói és munkáltató szervezetek joga **kollektív szerződés** kötéséhez (Alaptv.)
- Nemzeti vagyon átruházására vagy hasznosítására vonatkozó **szerződés**, a kp-i ktsgv.-ből teljesíthető **szerződés** alapján fizetett kifizetés feltételei (Alaptv.)

EU és nemzetközi szerződések

Szuverenitáshoz kötött és „jogharmonizációs” aspektus

- **„Európa-klauzula”** (2/A, Alapvetés E. cikk)

MK tagállamként, **nemzetközi szerződés alapján** (ti. **alapító szerződések**) az ezekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez Alkotmányból eredő hatásköreit a többi tagállammal közösen gyakorolhatja; önállóan vagy EU intézmények útján.

- Alk. 7.§ MK biztosítja a **vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek** és a belső jog összhangját -> Alapvetés Q. cikk
- Alk. 5.§ MK védi [...] **nemzetközi szerződésekben rögzített határait.** – pl. Trianon

EU és nemzetközi szerződések II.

Államszervezeti aspektus

- Alk.: Ogy. – a legfőbb államhatalmi és népképviselői szerv – megkötö az Mo. külkapcsolatai szempontjából kiemelkedő fontosságú **nemzetközi szerződéseket**.
- Alaptv. Ogy. felhatalmazást ad **nemzetközi szerződés** kötelező hatályának elismerésére
- Alk: KE MK nevében **nemzetközi szerződéseket** köt
- Alaptv: KE Ogy. felhat. alapján elismeri **nemzetközi szerződés** kötelező hatályát
- Alk: Korm. saját nevében **nemzetközi szerződéseket** köt *DE* ügyvezető kormány nem köthet **nemzetközi szerződést**, nem ismerheti el kötelező hatályát (Alaptv.)

EU és nemzetközi szerződések III.

Államszervezeti aspektus

- Alaptv.: AB: vizsgálja a jogszabályok **nemzetközi szerződésbe** ütközését; megsemmisítheti a **nemzetközi szerződésbe** ütköző jogszabályt, rendelkezését
- Alk., Alaptv: Honvédség – **nemzetközi szerződésből** eredő kollektív védelmi feladatok ellátása (pl. NATO Szerződés)

EU és nemzetközi szerződések IV.

Alapjogi-jogintézményi aspektus

- Országos népszavazási tiltólista: nem lehet népszavazni hatályos **nemzetközi szerződésből** eredő kötelezettségről – Alaptv.-ben is
- Alaptv.: *Nulla poena sine lege, nullum crimen sine lege* (illetve büntetőeljárás alá vonás tilalma), ha: a cselekmény a magyar jog vagy – **nemzetközi szerződés** által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

A szerződés, mint kifejezés ...

... az Alkotmányban ...

- ... 15 alkalommal fordul elő.

... az Alaptörvényben ...

- ... 18 alkalommal fordul elő.

Érdekesség – új világ(t)rend?: „Government by Contract” avagy „Kormányzás szerződéssel”?

Jody FREEMAN, Martha MINOW (Harvard), 2009

- Az USA kormányzati *outsourcing* tevékenységére utal – különösen 9/11 utántól
- Korábbi kizárólagos kormányzati magfunkciók kiszervezése a magánszektorba – pl. magánbörtönök és magánhadseregek, hírszerzés, harcászat és hadviselés
- A hagyományos kormányzati közbeszerzési szerződések szféráját meghaladják!
- A **magánszektor** a támogatás helyett most már **tervezőként** és **operatív döntéshozóként** szerepel.
- A **rule of law**, az **ellenőrzés**, **átláthatóság** és a **felelősségre vonhatóság** oldaláról vet fel kérdéseket.

**KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!**

msulyok@juris.u-szeged.hu